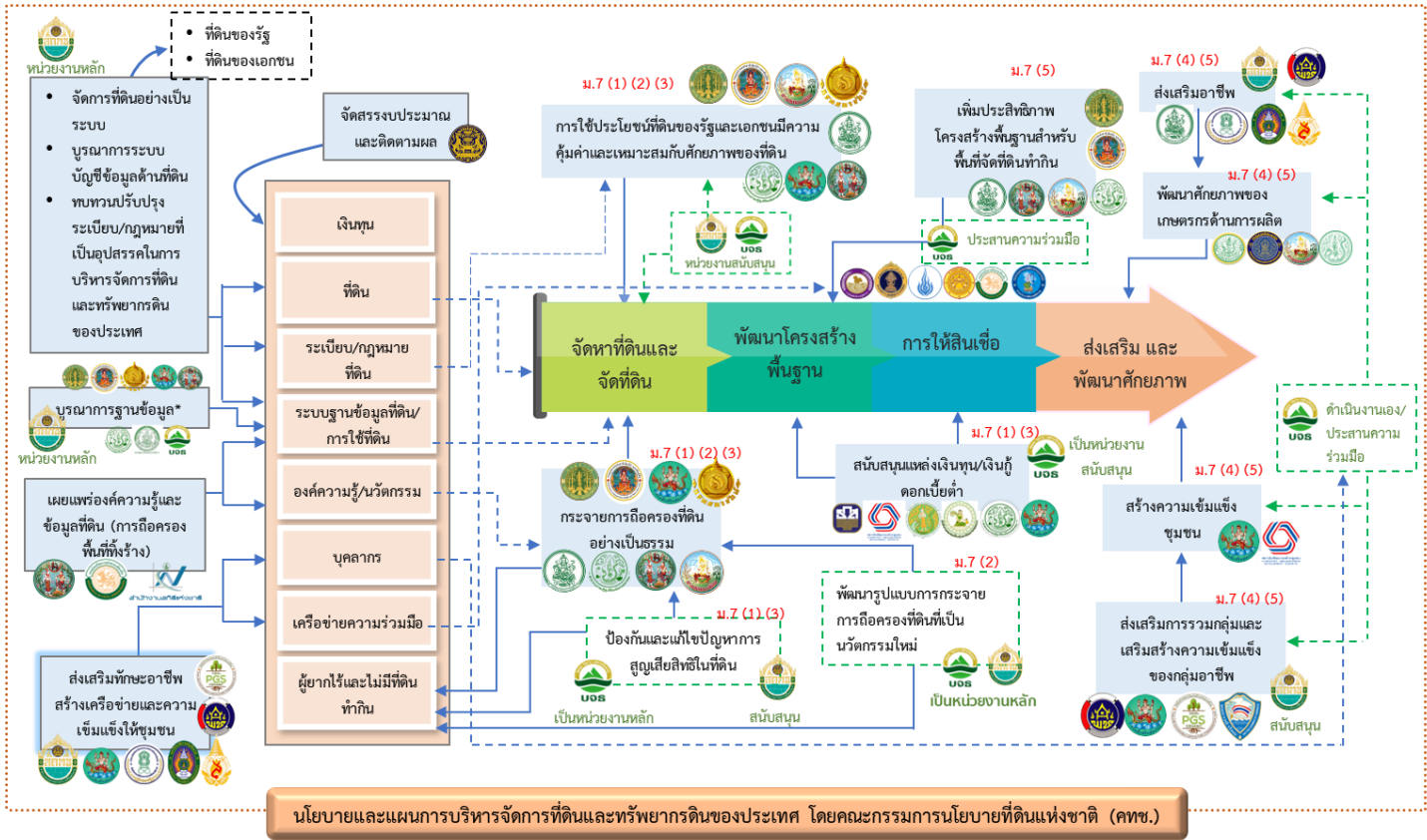

แผนผังความสัมพันธ์ของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ในระบบนิเวศ (ecosystem)

นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

- คุณค่าจากการมีอยู่ของ บจธ. ณ ปี 2568
- ความสำเร็จด้านเศรษฐกิจชุมชน (ลดรายจ่ายครัวเรือนและ/หรือเพิ่มรายได้เฉลี่ยครัวเรือน)
 - มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของที่ดินที่ บจธ. จัดหาและพัฒนาให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์
 - ที่ดินที่ บจธ. จัดหาและพัฒนาที่ดินให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์มีมูลค่าสูงขึ้น

- Ultimate Goals
- คุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรและผู้ยากจน
 - ความมั่นคงทางอาหาร (SDGs Goal 2)
 - ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (รายได้/ที่ดินทำกิน)
 - ทรัพยากรได้รับการดูแลและสร้างคุณค่าอย่างสมดุล (SDGs Goal 15)

*การบูรณาการฐานข้อมูล อ้างอิง ตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) ประเด็นนโยบายข้อที่ 4 การบูรณาการและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินอย่างมีเอกภาพ ตัวชี้วัดข้อที่ 1 มีระบบฐานข้อมูลที่ดินและทรัพยากรดินที่ทันสมัยและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ymr

คำอธิบายบทบาทของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ในระบบนิเวศ (ecosystem)

❖ บทบาทของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) ในระบบนิเวศ

บจธ. มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกระจายการถือครองที่ดิน การตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดิน การป้องกันการสูญเสียสิทธิ รวมถึงการสร้างกลไกในการบริหารจัดการที่ดินด้วยการจัดตั้งธนาคารที่ดิน ซึ่งการทำงานตามภารกิจหลักของ บจธ. ถูกขับเคลื่อนด้วย 3 กลุ่มงานได้แก่

- **กลุ่มจัดหาที่ดินและอำนวยความสะดวก:** กองบริหารจัดการและพัฒนาที่ดิน กองบริหารสินเชื่อ ป้องกัน และแก้ไขการสูญเสียสิทธิในที่ดิน ศูนย์บริหารทรัพย์สิน และข้อผูกพันทางการเงินการคลัง
- **กลุ่มสนับสนุนงานตามภารกิจหลัก:** กองกฎหมายและงานคดี ศูนย์ข้อมูลที่ดิน ประเมินราคาทรัพย์สิน การวิจัยและนวัตกรรม
- **กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา** เช่น กองส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและเครือข่าย

โดยแต่ละกลุ่มงานจะขับเคลื่อนกิจกรรมของ บจธ. ที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การก่อตั้ง คือ

- **กลุ่มจัดหาที่ดินและอำนวยความสะดวก** สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ดำเนินการเพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินที่เป็นธรรมและยั่งยืน และมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเหมาะสม และจัดตั้งธนาคารที่ดิน ข้อที่ 3 ประสานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินของรัฐและดำเนินการให้ได้มาซึ่งที่ดินของเอกชน ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เพื่อให้เกษตรกรและผู้ยากจนได้ใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งสนับสนุนทางการเงินแก่การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- **กลุ่มสนับสนุนงานตามภารกิจหลัก** สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ดำเนินการเพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินที่เป็นธรรมและยั่งยืน และมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเหมาะสม และจัดตั้งธนาคารที่ดิน และข้อที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่ดินและเป็นตัวกลางระหว่างผู้ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินกับเจ้าของที่ดินที่ยังมิได้ใช้ประโยชน์หรือเจ้าของที่ดินที่ยังไม่ประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่
- **กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา** สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 สนับสนุนให้ชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดินร่วมกัน ทั้งที่ดินทำกินและที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยในรูปแบบโฉนดชุมชน และข้อที่ 5 ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินของเกษตรกรและผู้ยากจน

❖ เป้าหมายของการมีอยู่ของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)

1. ความสำเร็จด้านเศรษฐกิจชุมชน (ลดรายจ่ายครัวเรือน และ/หรือเพิ่มรายได้เฉลี่ยครัวเรือน)
2. มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของที่ดินที่ บจธ. จัดหาและพัฒนาให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์
3. ที่ดินที่ บจธ. จัดหาและพัฒนาที่ดินให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์มีมูลค่าสูงขึ้น

❖ กลไก / องค์ประกอบ (Mechanism) ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ

ระบบนิเวศ (Ecosystem) ของการบริหารจัดการที่ดิน ประกอบด้วย

ระดับต้นน้ำ ได้แก่ การจัดหาและจัดที่ดินให้กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ขอรับความช่วยเหลือ

ระดับกลางน้ำ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน ไฟฟ้า บ่อบาดาล รวมทั้งการสนับสนุนสินเชื่อประเภทต่าง ๆ

ระดับปลายน้ำ ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ โดยประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย

❖ วิเคราะห์บทบาทของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)

(1) บทบาทการจัดการและจัดที่ดินเอกชน

- เป็นตัวกลางระหว่างเจ้าของที่ดินเอกชนกับเกษตรกร หรือผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีแต่ไม่เพียงพอในการเช่าที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มศักยภาพ
- กระบวนการจัดซื้อที่ดินเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่าง บจธ. และผู้ขอรับความช่วยเหลือ

โดย บจธ. มีส่วนช่วยในการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงที่ดินทำกินของเกษตรกรและผู้ยากไร้ของประเทศในระบบนิเวศ (Ecosystem) โดยเป็นตัวกลางระหว่างเจ้าของที่ดินเอกชนกับเกษตรกร หรือผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีแต่ไม่เพียงพอในการเช่าที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง บจธ. ไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ นอกจากนี้ กระบวนการจัดซื้อที่ดินเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่าง บจธ. และผู้ขอรับความช่วยเหลือ โดย บจธ. จัดซื้อที่ดินที่มีศักยภาพในการทำเกษตรและอยู่อาศัย แล้วจัดให้เกษตรกรและผู้ยากจนเช่าทำกินหรืออยู่อาศัยในที่ดินโดยการให้เช่า หรือเช่าซื้อ

ปัจจุบันได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดิน ประเภทหนึ่งสื้อแสดงสิทธิในที่ดิน (โฉนดที่ดิน) ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และนำมาบริหารจัดการให้กับ องค์กรชุมชน โดยการให้เช่า และให้เช่าซื้อไปแล้วในโครงการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนจำนวน 11 วิสาหกิจชุมชน และ 1 สหกรณ์ รวมสมาชิกจำนวน 782 ครัวเรือน เนื้อที่ประมาณ 1,234 ไร่ และโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาสูญเสียสิทธิในที่ดินของเกษตรกรและผู้ยากจน จำนวน 25 ครัวเรือน เนื้อที่ 164-1-28 ไร่

(2) บทบาทการให้สินเชื่อ

- เป็นแหล่งทุนสำหรับเกษตรกรรายย่อยและองค์กรชุมชน โดยให้บริการสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และระยะเวลาสั้นกว่าสถาบันการเงินอื่น ๆ
- เป็นแหล่งพึ่งพิงของเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาการสูญเสียสิทธิ หรือจะสูญเสียสิทธิในที่ดิน รวมไปถึงจัดซื้อ ที่ดินของลูกหนี้ที่ถูกขายทอดตลาด หรือหลุดขายฝากไปแล้ว

ymh

- อำนวยสินเชื่อเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ และจัดทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่

โดย บจธ. เป็นแหล่งทุนสำหรับเกษตรกรรายย่อยและองค์กรชุมชน โดยมีระยะเวลาการผ่อนชำระไม่เกิน 30 ปี ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี ได้แก่ การให้สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมสำหรับเกษตรกรรายย่อยและผู้ยากจนที่ประสบปัญหาการลงทุนจากการทำเกษตร นอกจากนี้ บจธ. ยังเป็นแหล่งพึ่งพิงของเกษตรกรและผู้ยากจนที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาการสูญเสียสิทธิ หรือจะสูญเสียสิทธิในที่ดิน จากการจำนอง การขายฝาก และการถูกบังคับคดี โดยสนับสนุนสินเชื่อเพื่อคงสิทธิในที่ดิน ให้เกษตรกรไปไถ่ถอนที่ดินจากสถาบันการเงินและเจ้าหนี้ในระบบจากการจำนอง ขายฝาก และชำระหนี้ตามคำพิพากษา รวมไปถึงจัดซื้อที่ดินของลูกหนี้ที่ถูกขายทอดตลาด หรือหลุดขายฝากไปแล้ว

สำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนทั้งที่ไม่เป็นนิติบุคคล และเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มในการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ และจัดทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดย บจธ. สนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาที่ดินและสาธารณูปโภค และสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยมีรายละเอียดดังตาราง

ประเภทสินเชื่อ	เพื่อคงสิทธิในที่ดิน	เพื่อเช่าซื้อ	เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม	พัฒนาที่ดินและสาธารณูปโภค	เพื่อที่อยู่อาศัย
ผู้ใช้สินเชื่อ	รายบุคคล	รายบุคคล	รายบุคคล	เครือข่ายฯ/กลุ่ม	เครือข่ายฯ/กลุ่ม
วงเงินสินเชื่อ	ไม่เกิน 1 ล้านบาท	ไม่เกิน 1 ล้านบาท	ไม่เกิน 2 แสนบาท	นิติบุคคล: ไม่เกิน 10 ล้านบาท ไม่ใช่นิติบุคคล: ไม่เกิน 5 ล้านบาท	นิติบุคคล: ไม่เกิน 25 ล้านบาท ไม่ใช่นิติบุคคล: ไม่เกิน 5 ล้านบาท
อัตราดอกเบี้ย	ร้อยละ 3 ต่อปี	ร้อยละ 3 ต่อปี	ร้อยละ 3 ต่อปี	ดอกเบี้ยร้อยละ 0.1 ต่อปี (ปลอดเงินต้น 29 ปี)	ร้อยละ 3 ต่อปี
ระยะเวลา	ไม่เกิน 30 ปี	ไม่เกิน 30 ปี	ไม่เกิน 5 ปี	ไม่เกิน 30 ปี	ไม่เกิน 30 ปี

(3) บทบาทการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรชุมชน

- บจธ. มีบทบาทในการสนับสนุนเงินทุนในการส่งเสริมการประกอบอาชีพภายในวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม และเป็นผู้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างครบวงจร

โดยมีกองส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและเครือข่าย (กพช.) บูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน บจธ. ประสานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในการติดตั้งเสาไฟและหม้อแปลงไฟฟ้า สำนักงานทรัพยากรน้ำบาดาล อำนวยความสะดวกในการขุดบ่อน้ำบาดาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาล

สนับสนุนอุปกรณ์ และเครื่องจักร ในการซ่อมและปรับปรุงถนนในพื้นที่โครงการ สำนักงานบริหารกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน ติดตั้งเครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น สำหรับการส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ บจธ. ดำเนินการประสานสถานีพัฒนาที่ดินภายใต้กรมพัฒนาที่ดิน ช่วยตรวจดิน พัฒนาคุณภาพดิน สำนักงานเกษตรอำเภออบรมการทำสารปรุงดินและการปลูกพืช และสำนักงานประมงจังหวัดอบรมให้ความรู้ในการเพาะพันธุ์ปลาคูก และปลาหมอชุมพร เป็นต้น

ส่วนการพัฒนาด้านอาชีพ บจธ. ประสานไปยังสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการสร้างอาชีพ การผลิต และการตลาด ติดต่อศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ช่วยอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ ได้แก่ การทำปลาต้ม การทำกล้วยทอด การปลูกพืชผักปลอดภัย นอกจากนี้ บจธ. ช่วยหาช่องทางการจำหน่าย ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ขององค์กรชุมชน ซึ่งบางวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ดำเนินโครงการของ บจธ. สามารถพัฒนาศักยภาพจนเป็นศูนย์เรียนรู้ในการประกอบเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนภายนอกได้

❖ วิเคราะห์บทบาทของหน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ

(1) บทบาทการจัดหาและจัดที่ดินเอกชน

- หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดที่ดินคล้ายกับ บจธ. คือ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)
- เมื่อพิจารณาจากกระบวนการจัดซื้อที่ดินของเอกชนพบว่า ไม่มีความซ้ำซ้อน

โดยมีรายละเอียดตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส.ป.ก. จะทำการจัดซื้อที่ดินเอกชนได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินจากเจ้าของที่ดินที่มีที่ดินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ต่อมาระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดซื้อเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 ระบุให้ ส.ป.ก. สามารถจัดซื้อที่ดินนอกเขตปฏิรูปที่ดินได้ ซึ่งใช้ระยะเวลาดำเนินการ 405 วัน ในขณะที่กระบวนการจัดซื้อที่ดินเอกชน บจธ. มีความยืดหยุ่นและรวดเร็วกว่าเช่น ในกรณีการจัดซื้อที่ดินไม่เกินจากวงเงินงบประมาณที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ บจธ. ตามแผนการดำเนินงานประจำปี ผอ.บจธ. สามารถอนุมัติจัดซื้อที่ดินที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมของที่ดิน ราคา และเจรจาต่อรองราคาที่ดินที่จะจัดซื้อจากคณะทำงาน

(2) บทบาทการให้สินเชื่อ แม้ว่าจะมีบางกิจกรรมที่คล้ายกันแต่มีความแตกต่างกันในประเภทและเงื่อนไขการสนับสนุนสินเชื่อ หน่วยงานที่ให้บริการในลักษณะเดียวกัน คือ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ (สป.กษ.) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (กฟก.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเงื่อนไขการสนับสนุนสินเชื่อพบว่า ไม่มีความซ้ำซ้อน ดังนี้

- 1) บจธ. สนับสนุนสินเชื่อแก่เกษตรกรและผู้ยากจนทั้งในรูปแบบรายบุคคล และกลุ่มเกษตรกร/องค์กรชุมชน และให้บริการสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และระยะเวลาผ่อนชำระที่ยาวนานกว่าหน่วยงานอื่น ๆ
- 2) บจธ. มีความยืดหยุ่นในการให้สินเชื่อมากกว่า ตัวอย่างเช่น สป.กษ และ ธ.ก.ส พิจารณาให้ความช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยจากหลักประกันและความสามารถในการชำระหนี้เท่านั้น ซึ่งเกษตรกรจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือหากมีหลักทรัพย์ไม่เพียงพอหรือไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ในขณะที่ บจธ. ให้ความช่วยเหลือในกรณีดังกล่าว โดยเจรจาให้เกษตรกรได้ขายที่ดินให้กับ บจธ. ซึ่งหากยังไม่มีความสามารถในการเช่า-ซื้อ ก็สามารถเช่ากับ บจธ. ในราคาถูกอัตรา 200 - 900 บาท/ไร่/ปี แปรผันตามราคาที่ดิน นอกจากนี้ บจธ. อนุญาตให้ใช้หลักทรัพย์ (พันธบัตรรัฐบาลหรือเงินฝากสหกรณ์) ของบุคคลอื่นเช่นญาติพี่น้อง ที่มีความยินยอมให้นำมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการขอสินเชื่อรายบุคคลได้อีกด้วย
- 3) ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อมีระดับขั้นของผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติไม่ซับซ้อนจึงใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่นาน เช่นในกรณีทั่วไปการให้ สินเชื่อรายย่อย ดำเนินการแล้วเสร็จไม่เกิน 90 วัน

(3) บทบาทการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรชุมชน

- หน่วยงานที่มีภารกิจการทำงานร่วมกับชุมชนหรือองค์กรเกษตรกรคล้ายกับ บจธ. มี 2 หน่วยงานด้วยกัน เมื่อพิจารณาความซ้ำซ้อน พบว่า ไม่มีความซ้ำซ้อนกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. และสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร หรือ กฟก. ดังนี้
ตามภารกิจของ พอช. คือสนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท รวมถึงมีภารกิจในการช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัย และมีความจำเป็นต้องมีที่พักชั่วคราวจากปัญหาไฟไหม้ การไล่อื้อที่อยู่อาศัย รวมถึงปัญหาจากการประสพภัยพิบัติต่าง ๆ

ขณะที่ กฟก. มีแผนหรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร โดยดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมของเกษตรกร พัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร และพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร

- บจธ. เป็นส่วนเสริมให้เกิดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนร่วมกับ พอช. ในเรื่องที่ดินทำกินและที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย และหนุนเสริมความมั่นคงในการถือครองที่ดินของเกษตรกรสมาชิก กฟก. ด้วยการบริหารจัดการที่ดินร่วมกันในรูปแบบแปลงรวม
โดย บจธ. มีบทบาทในการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรรายย่อยและองค์กรชุมชนตั้งแต่ต้นน้ำ (สนับสนุนเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรให้มีที่ดินในการประกอบอาชีพ) กลางน้ำ (การให้สินเชื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแก้ไขความเดือดร้อนเรื่องปัญหาที่ดินทำกิน) และปลายน้ำ

ymh

(พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร) นอกจากนี้ บจธ. สนับสนุนให้ชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดินร่วมกันในรูปแบบแปลงรวม ห้ามแบ่งเป็นแปลงย่อย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำกินตกไปอยู่ในมือของกลุ่มนายทุนและสร้างความมั่นคงในการถือครองที่ดินของเกษตรกร

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่คล้ายคลึงกับ บจธ. ในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรและผู้ยากไร้ โดยเฉพาะในด้านที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ มีอยู่หลายหน่วยงาน ได้แก่ สปก. พอช. ธกส. สปกช. และ กฟก. อย่างไรก็ตามหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันอยู่บ้างในด้านสถานะและการบริหารงานองค์กร อำนาจในการจัดหาที่ดิน กลุ่มเป้าหมาย ประเภทสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ย และอำนาจในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ โดยจะพบว่า บจธ. มีจุดเด่นตรงที่เป็นองค์การมหาชนมีการบริหารงานที่ยืดหยุ่นและคล่องตัว สามารถจัดหาที่ดินและอนุมัติสินเชื่อได้อย่างรวดเร็วซึ่งต่างจากหน่วยงานรัฐ เช่น สปก. สป.กช. ที่มีขั้นตอนค่อนข้างมากในการพิจารณาอนุมัติ มีการให้สินเชื่อที่หลากหลาย ได้แก่ การเช่าซื้อที่ดิน การไถ่ถอนจำนองหรือรักษาสินเชื่อที่ดินสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ และสินเชื่อเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเป็นสินเชื่อที่มีเงื่อนไขผ่อนปรน ระยะเวลาชำระคืนค่อนข้างยาว และอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าท้องตลาด ทำให้ บจธ. เป็นหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่ในการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรและผู้ยากไร้ได้อย่างตรงจุดและทันท่วงที และในอนาคตจะมีบทบาทในการส่งเสริมการกระจายการถือครองที่ดินของประเทศให้มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น รายละเอียดสรุปเปรียบเทียบบทบาทของหน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ ดังตาราง

ประเด็น	บจธ.	สปก.	พอช.	ธกส.	สป.กช.	กฟก.
สถานะองค์กร	องค์การมหาชนจัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกา	หน่วยงานรัฐจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ	องค์การมหาชนจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา	รัฐวิสาหกิจจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ	กองทุนหมุนเวียนสังกัดสำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กองทุนจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ
จัดหาที่ดิน	จัดหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย แต่จัดหาได้เฉพาะที่ดินเอกชน	- จัดหาได้ทั้งที่ดินเอกชนและรัฐ - ต้องประกาศเขตปฏิรูปก่อน	ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาที่ดิน	ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาที่ดิน	ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาที่ดิน	ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาที่ดิน
กลุ่มเป้าหมายสินเชื่อ	เกษตรกรและผู้ยากจน เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม	เกษตรกรรายบุคคลและรายกลุ่ม	องค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน (เฉพาะสินเชื่อเป็นกลุ่ม)	ลูกค้าบุคคล (เกษตรกรและบุคคลทั่วไป) ลูกค้าสถาบันองค์กร และนิติบุคคล	เกษตรกรหรือผู้ยากจนรายบุคคลและรายกลุ่ม	เกษตรกรรายบุคคลและรายกลุ่ม

ymh

ประเด็น	บจร.	สปก.	พอช.	ธกส.	สป.กษ.	กฟก.
ประเภทสินเชื่อ	เช่าซื้อที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยระยะเวลาให้สินเชื่อไม่เกิน 30 ปี	ซื้อที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยระยะเวลาให้สินเชื่อไม่เกิน 5 10 12 หรือ 15 ปี แล้วแต่กรณี	สินเชื่อซื้อที่ดินเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยเท่านั้น ระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี	ไม่มีสินเชื่อเพื่อซื้อที่ดินอยู่อาศัย	เพื่อซื้อที่ดินตามสิทธิแห่งกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ไม่มีสินเชื่อซื้อที่ดิน
	สินเชื่อเพื่อคงสิทธิระยะเวลาไม่เกิน 30 ปี	ไม่มีสินเชื่อเพื่อคงสิทธิ	ไม่มีสินเชื่อเพื่อคงสิทธิ	ไม่มีสินเชื่อเพื่อคงสิทธิ	มีสินเชื่อเพื่อไถ่ถอน จำนองระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี	ชำระหนี้แทนเกษตรกรเพื่อรักษาที่ดินทำกิน ระยะเวลาการให้สินเชื่อไม่เกิน 15 ปี
	สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี วงเงินไม่เกิน 2 แสนบาท	สินเชื่อรายบุคคล หรือรายโครงการ ระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี ไม่จำกัดวงเงิน ขึ้นอยู่กับอำนาจการพิจารณาอนุมัติ		สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพมีหลากหลายรูปแบบ	มีสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพวงเงินไม่เกิน 1 แสนบาท	ไม่มีสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ
อัตราดอกเบี้ย	อัตรากำไรร้อยละ 3 ต่อปี	อัตราดอกเบี้ยตามท้องตลาด แต่ไม่เกินร้อยละ 5 ต่อปี และดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปีสำหรับการกู้แบบกลุ่มวงเงินไม่เกิน 5 ล้านบาท	อัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 4 ต่อปี	อัตราดอกเบี้ยอิงตามตลาด (MLR MRR)	อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปีและจะปรับลดลงตามประวัติการชำระหนี้	อัตราดอกเบี้ย MRR - 3
ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติ	ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติ ยืดหยุ่นและรวดเร็ว ผู้อำนวยการสามารถพิจารณาอนุมัติสินเชื่อได้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ	ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติ มีขั้นตอนมากและใช้เวลานาน	ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติ ยืดหยุ่นและรวดเร็ว	ขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติรวดเร็ว	ดำเนินการให้สินเชื่อผ่าน ธกส. จึงมีการขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อที่รวดเร็ว	คณะกรรมการบริหาร มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติแผนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ymr